

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Наталія Яремчук, Юлія Самардак

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Туган-Барановського, 7, Львів, Україна, UA-79005
nataliya.yaremchuk@lnu.edu.ua;
yuliia.samardak@lnu.edu.ua*

Розкрито особливості формування емоційного інтелекту майбутніх учителів початкової школи з огляду новозмін педагогічної освіти згідно з Концепцією «Нова українська школа» та професійним стандартом «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти». Зроблено огляд зарубіжних та українських наукових досліджень про особливості емоційного інтелекту як психолого-педагогічного явища та складової у професійній підготовці майбутнього педагога. Проведено дефініційний аналіз поняття «емоційний інтелект», розглянуто змістову та структурну характеристику емоційного інтелекту майбутніх учителів початкової школи як важливої складової професійної компетентності педагога. Наведено організаційно-педагогічні умови формування емоційного інтелекту відповідно до особливостей формування емоційного інтелекту у професійно-особистісному розвитку майбутнього педагога: розвиток емоційного інтелекту впливає на професіоналізм діяльності та професіоналізм особистості майбутнього вчителя початкової школи, на сформованість педагогічної майстерності як показника професійного успіху; проєкція освітнього середовища підготовки майбутнього вчителя початкової школи повинна передбачати емоційно позитивні впливи у системі компонентів – соціально-культурного, просторово-предметного, діяльнісного, ресурсного, інформаційно-комунікативного, аксіологічного; системні зміни в організації підготовки вчителів початкової школи щодо впровадження контенту емоційного інтелекту в компонентах педагогічного процесу для відповідних навчальних дисциплін із нормативного та вибіркового циклу, а також у межах неформальної освіти; концептуальне впровадження ідеї розвитку емоційного інтелекту як професійних умінь, що формуються в межах освітньо-професійної програми за спеціальністю 013 «Початкова освіта». Наведено рекомендації щодо реалізації організаційно-педагогічних умов у процес підготовки майбутніх педагогів задля покращення сформованості їхнього емоційного інтелекту.

Ключові слова: професійна підготовка вчителя початкової школи, емоційний інтелект, Нова українська школа, організаційно-педагогічні умови, емоційна компетентність.

Постановка проблеми. Реорганізація в системі педагогічної освіти, зумовлена Концепцією «Нова українська школа» та суспільними викликами сьогодення, знаково репрезентована новітніми вимогами до компетентностей у нормативних рамках професійного стандарту підготовки вчителів початкових класів. Трансформація поглядів, зорієнтована на професійне формування особистості майбутнього педагога і зображена інноваційними структурно-функціональними та змістово-методичними чинниками, передбачає дослідження низки актуальних освітніх явищ і процесів. Відповідно, запит на багатоаспектний науковий аналіз феномену «емоційний інтелект» є актуальним, інноваційним, міждисциплінарним, практико-орієнтованим та перспективним у цьому напрямі досліджень. Дефінітивний аналіз поняття «емоційний інтелект» формує семантичний конструкт, для якого характерні системні психолого-педагогічні характеристики щодо готовності сприймати, ідентифікувати, виражати, оцінювати та управляти емоційно-почуттєвою сферою у формотворенні власної особистості та поведінці оточуючих персоналій задля встановлення взаємодії у стосунках та налагодження співпраці; формування емпатії, емоційної стійкості, самооцінки, саморозуміння, самоконтролю; емоційно-почуттєвої культури у проявах світоглядних позицій самосвідомості. В такому контексті дослідження загальних та часткових особливостей емоційного інтелекту є масштабними у галузі психологічних розвідок. Проте на маргінесі залишається зображення емоційного інтелекту у системі професійної підготовки педагога та змісті педагогічної освіти із дослідженням усіх забезпечувальних аспектів. Знаково, проблема розвитку емоційного інтелекту майбутніх учителів початкової школи ще не достатньо досліджена, мало опрацьована у науково-методичних розвідках, немає спеціальних програм та навчальних курсів як компонентів освітньо-професійних програм. Отже, запит на зображення емоційного інтелекту з позиції системних впливів на професійну підготовку вчителів початкової школи є потрібним і вагомим дослідженням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової бази із вивчення особливостей емоційного інтелекту у підготовці майбутніх учителів початкової школи у ЗВО потребує різностороннього огляду. Зважаючи на межовість проблематики, актуальними є: теоретико-методологічні засади емоційного інтелекту у психологічних розвідках (Д. Гоулман, Г. Гарднер, Дж. Майер, П. Саловей, Р. Бар-Он, Х. Вайсбах; С. Дерев'янка, Л. Журавльова, В. Зарицька, Н. Коврига, А. Костюк, О. Милославська, Е. Носенко, В. Фурман, М. Шпак та ін.); змістовий, організаційно-педагогічний та прикладний потенціал емоційного інтелекту у професійній підготовці педагога (І. Анненкова, В. Бадер, Н. Волкова, Н. Деньга, Т. Котик,

Ю. Москаленко, О. Новак, М. Оліяр, Л. Ракітянська, Т. Скорик, Ж. Стельмашук, І. Сухопара, А. Міненко та ін.).

Дослідження особливостей емоційного інтелекту як наскрізного системного особистісного утворення згідно з вимогами концептів НУШ, взаємозумовленою потребою формування у педагогів і учнів початкових класів, фундаментально наведено у працях Т. Котик [5]. Відповідно до Державного стандарту загальної початкової освіти, вагомим є цілісний розвиток особистості учня, що зображено наскрізними вміннями і є обов'язковим для усіх освітніх галузей з-поміж розвитку власного емоційного інтелекту як засобу пізнання себе та суспільної взаємодії та комунікації. У цьому контексті вчитель має бути готовим до побудови системи педагогічного впливу щодо розвитку емоційного інтелекту учня, формування власної емоційної компетентності. Авторка наголошує на важливості змін у системі підготовки вчителів початкової освіти, адже сьогодні констатує про факт самоосвіти студентів із цього питання. І. Сухопара наголошує на актуальності дослідження емоційної компетентності майбутнього вчителя початкової школи як формотворче вміння щодо організації освітнього середовища, проєкції та реалізації позитивного комфортного клімату у класі, ідентифікації емоційних станів учнів та володіння механізмів формування позитивного настрою, балансування власного позитивного емоційного стану. У дослідженні зображено авторське визначення поняття «емоційна компетентність» учителя початкової школи, а також наведено її змістові та структурні аспекти [11]. Бачення формування емоційної компетентності майбутнього вчителя початкової школи в умовах вивчення лінгвістичних дисциплін є у дослідженні В. Бадер [1]. У відповідній науковій розвідці продемонстровано інноваційний погляд на природу лінгвістики емоцій як фундаментальну основу структури емоційної компетентності та методи і технології формування емоційної компетентності у змінних умовах викладання лінгвістичних та лінгводидактичних дисциплін. Т. Скорик та А. Міненко у своєму дослідженні визначають безпосередній зв'язок між емоційним інтелектом та професійним успіхом майбутнього вчителя початкової школи, визначаючи емоційний інтелект складовою професійної успішності та професійної майстерності педагога; вважаючи його забезпечувальною ланкою особистісних, соціальних, спеціальних та індивідуальних компетентностей [10]. Результати дослідження особливостей формування емоційного інтелекту у професійній підготовці вчителя початкових класів у працях відповідних дослідників констатують багатоспектний погляд, актуальність і прикладну важливість задля покращення якості педагогічної освіти, проте немає системності погляду на проблему та дослідження особливостей кожної складової зокрема.

Мета статті – сформувати та обґрунтувати організаційно-педагогічні умови формування емоційного інтелекту в майбутніх учителів початкової школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розгляд особливостей забезпечувальних чинників для формування емоційного інтелекту у процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи потребує дефінітивного аналізу поняття «емоційний інтелект». Його поява зумовлена деякими дослідженнями у психології кінця ХХ ст. і безпосередньо ознаменована науковими працями Д. Гоулман, Г. Гарднер, Дж. Майер, П. Саловей, Р. Бар-Он. Концепція Г. Гарднера трактує феномен емоційного інтелекту через соціальний інтелект і визначається як «особистісний інтелект». У Дж. Майер та П. Саловей категорія емоційного інтелекту трактується через особливості здібностей до ідентифікації та виявлення емоцій; регуляції емоцій; здатність використовувати емоційну інформацію в мисленні та інформації, а також точно сприймати емоції в собі та інших, використовувати емоції для полегшення мислення; розуміти емоції, емоційну мову та сигнали, що передаються емоціям, керувати емоціями для досягнення певних цілей [16]. Д. Гоулман у своєму дослідженні зобразив структуру емоційного інтелекту, виокремивши системні компоненти: самосвідомість, самоконтроль, соціальну свідомість та вміння налагоджувати міжособистісні стосунки. У своїй праці аргументовано довів, що всі ці складові утворюють основу професійної успішності [3]. Р. Бар-Он трактував поняття «емоційний інтелект» як набір некогнітивних здібностей, компетенцій і навичок, які впливають на здатність людини успішно справлятися з вимогами та тиском навколишнього середовища [15, с. 14].

Особливості емоційного інтелекту як формотворчий чинник особистості презентують дослідження українських учених. Е. Носенко трактує поняття «емоційний інтелект» як інтегральну властивість особистості, яка ґрунтується на відповідних знаннях про зміст добра і зла, які проєктують ставлення людини до зовнішнього оточення, ставлення до себе як суб'єкта життєдіяльності та ставлення до інших як партнерів у спілкуванні [8, с. 204]. Е. Носенко та Н. Коврига до складу відповідної моделі відносять п'ять чинників: 1) розуміння власних емоцій (провідна здібність у емоційному інтелекті), тобто здатність усвідомлювати свої істинні переживання та розуміти їх походження, що сприяє кращій їх регуляції; 2) регуляція емоцій (з основою на самопізнання); 3) здатність налаштовувати себе до діяльності (здатність спрямовувати власні емоції на досягнення конкретної мети, на самоопитування нових досягнень, креативну діяльність; 4) розпізнавання та розуміння емоцій інших, що виникають (емпатія); 5) вміння підтримувати доброзичливі стосунки з іншими людьми (як своєрідне мистецтво позитивного ставлення до оточуючих і, як наслідок, як цінна

соціальна навичка здатності людини володіти емоціями, які виникають під час соціальної взаємодії) [9, с. 6].

Зважаючи на базовість емоційного інтелекту як характеризуючого чинника особистісного розвитку, важливий його аналіз у контексті формуванні професіоналізму особистості, що зумовлює професійне становлення майбутнього фахівця. Особливо вагоме таке професійне новоутворення у системі підготовки вчителя початкових класів. Ж. Стельмашук визначає емоційний інтелект майбутніх учителів початкової школи як «сукупність здібностей, здатностей, знань, умінь і навичок, що дають змогу особистості розуміти власні емоції та емоції інших людей, управляти власними емоціями й, аналізуючи ситуацію спілкування, створювати сприятливу емоційну атмосферу в процесі педагогічного спілкування» [12, с. 222]. Т. Котик трактує емоційний інтелект вчителя початкових класів як динамічне інтегроване утворення, що формується функціональною єдністю структурних компонентів (емоційний, когнітивний, діяльнісний) задля дотримання вимог педагогічної професії [5, с. 18]. І. Сухопара розглядає емоційну компетентність майбутніх учителів початкової школи, формуючи трансформаційну єдність із емоційним інтелектом; устанавлює зміст через зображення особистісного (здатність до розуміння, вираження, ідентифікації, стимулювання власних емоцій і почуттів, керування ними) і міжособистісного (здатність сприймати, розуміти емоційний стан учнів, їх батьків, колег, усвідомлювати мотиви їхньої поведінки, діяльності, ефективно з ними спілкуватися, взаємодіяти, вирішувати проблеми, впливати на емоції та почуття для досягнення освітніх завдань) складових та обумовлює структуру як системну єдність когнітивного, ціннісного та діяльнісного компонентів [11, с. 171–173]. Отже, емоційний інтелект майбутніх учителів початкової школи розглядає сукупність здібностей, здатностей, умінь і навичок, які дають змогу особистості розуміти власні емоції та емоції оточуючих, керувати власними емоціями та емоціями інших та створювати сприятливу емоційну атмосферу в процесі професійної діяльності вчителя.

Якісні зміни у побудові освітнього середовища задля реалізації інноваційних підходів у професійній підготовці вчителів початкової школи першочергово потребують переосмислення педагогічних умов як забезпечувальних чинників реорганізації системи, що відображають першопричини трансформацій, виконують динаміку рушійної сили, змінюють траєкторію зовнішніх та внутрішніх впливів, детермінують проекцію розвитку щодо інноваційних обставин. Відповідно, задля структурно-змістових перетворень потрібно сформувані інноваційні обставини, які вже з позиції педагогічних умов формування емоційного інтелекту в майбутніх учителів початкової школи внесуть корективи у модель

професійної підготовки педагога. Проте дієвість педагогічних умов підсилюється конструктом «організації», який трактується як «функція організованої системи, яка забезпечує збереження її певної структури, підтримує режим діяльності, реалізацію програми, мети діяльності» [4, с. 613]. Власне, «організаційно-педагогічні умови» більш цілісніше оцінюють зміни в процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи, фокусуючи особливості обставин, способи організації педагогічного процесу, інструменти освітнього середовища, зміст педагогічної освіти, форми, методи та засоби навчання, чинники впливу на особистість педагога тощо.

Відповідно до особливостей формування емоційного інтелекту у професійно-особистісному розвитку майбутнього педагога виокремлюємо організаційно-педагогічні умови:

1. Розвиток емоційного інтелекту впливає на професіоналізм діяльності та професіоналізм особистості майбутнього вчителя початкової школи, на сформованість педагогічної майстерності як показника професійного успіху. Зважаючи, що емоційний інтелект передбачає безпосередній зв'язок між емоційною і мисленнєвою сферою, то створення умов професійного становлення майбутнього педагога внесе особистісні корективи. Відповідно, особистісне начало майбутнього педагога є визначальним, і в педагогів із низьким рівнем розвитку інтелекту засвідчує прояв образ, агресії, дратівливості, злоби, почуття провини, незадоволення, підвищене емоційне реагування та тривожність, відчай, відсутність емоційної зрілості [2, с. 147]. Ці емоційні прояви не тільки не забезпечують продуктивної професійної діяльності, призводять до «емоційного вигорання», а й завдають шкоди учням, порушуючи позитивне емоційне налаштування у процесі навчання, формуючи конфлікти, породжуючи страхи та несприйняття діяльності педагога загалом. Закономірно, педагоги із високим рівнем емоційного інтелекту формують конструктивний шлях саморозвитку і самореалізації у педагогічній професії, бо презентують у своїй поведінці емоції конструктивної взаємодії та гармонійного стану. Відповідний ресурс емоційного інтелекту у потенційних можливостях професіоналізму діяльності та професіоналізму особистості, а також системи підготовки майбутнього вчителя початкової школи облікується рівнем сформованості відповідно до визначених критеріїв: когнітивного (знання про емоційно-почуттєву сферу особистості, ідентифікація емоцій у особистісних проявах та інших людей); рефлексивного (оперування механізми рефлексії в аналізі ситуацій емоційних станів, почуттєвих ставлень та поведінкових проявів (від мотивів до вчинків) у професійній та особистісній взаємодії); поведінкового (управління власними емоціями, здатність до контролю за власними емоціями, здатність інтерпретувати емоції як ресурс до встановлення взаємодії на особистісному та професійному рівнях; уміння мотивувати себе);

комунікативного (здатність до управління емоційним станом та настроєм як конструктивними чинниками комунікативного процесу у взаємодії із учнями, їхніми батьками, колегами) [12, с. 223]. Отже, професіоналізм педагога безпосередньо залежить від рівня досягнення емоційного інтелекту, що формується відповідно до особистісного розвитку та професійного становлення в межах професійної підготовки вчителя початкової школи.

2. Проекція освітнього середовища підготовки майбутнього вчителя початкової школи повинна передбачати емоційно позитивні впливи у системі компонентів – соціально-культурного, просторово-предметного, діяльнісного, ресурсного, інформаційно-комунікативного, аксіологічного. Кожен з них повинен сприяти мікроклімату емоційно-позитивного налаштування, емоційному контакту співдружності, кооперації, співпереживання, емоційній відкритості, прояву емпатії, довіри задля налагодження педагогічної взаємодії та педагогічного спілкування; проекції ціннісно-орієнтувальних змін. За таких умов майбутній педагог сам «професійно зростає» в умовах емоційної гармонії і здатен бути творцем таких емоційно-конструктивних умов у практичній діяльності, що є вимогою Концепції НУШ та дотриманням усіх актуальних стандартів побудови освітнього процесу у початковій школі.

3. Системні зміни в організації підготовки вчителів початкової школи щодо впровадження контенту емоційного інтелекту в компонентах педагогічного процесу для відповідних навчальних дисциплін із нормативного та вибіркового циклу («Вступ до спеціальності», «Загальна психологія», «Теорія і методика виховання», «Основи педагогічної майстерності», «Дитяча література з методикою навчання»), а також в межах неформальної освіти, як взаємодоповнюючий компонент задля досягнення програмних результатів навчання. Оперуючи цільовизначальним компонентом педагогічного процесу важливо передбачити роль емоційного інтелекту майбутнього педагога у змістово-прикладному значенні цієї навчальної дисципліни. Змістовий компонент передбачає презентацію інформації про емоційний інтелект, здобуття знань про функціональні особливості та формування навичок оперування емоційним інтелектом у професійній діяльності педагога. Мотиваційно-стимулювальний компонент спрямований на виокремлення тих спонукальних першопричин, які продукують конструкт мотивації професійно-педагогічної діяльності, що в інтеграційній єдності пізнавальних та соціальних мотивів формують переконання доцільності та відповідності для формування образу сучасного педагога, в характеристиці якого емоційний інтелект є домінуючим. Операційно-дійовий компонент є сумарністю форм, методів, засобів навчання, які відповідно до реалізації тематики емоційного інтелекту передбачають активні технології навчання, інтерактивні методи навчання та залучення тренінгових методик, які початково спрямовані на формування та корекцію емоційно-почуттєвої

сфери. Контрольно-регулювальний та оцінно-результативний компоненти визначають результативність організації процесу навчання, що передбачає встановлення критеріїв сформованості, проте неоднозначність феномену емоційного інтелекту вносить полеміку про оцінювання знань, умінь про явище, але не емоційної сфери особистості. Отже, системні можливості педагогічного процесу забезпечують цілісність формування емоційного інтелекту у вчителів початкової школи в процесі вивчення тематичних дисциплін предметного циклу («Емоційний інтелект у професійній діяльності вчителя початкової школи», «Технологія емоційного інтелекту в освітньому процесі НУШ») або часткові зображення в межах дисциплінарної доречності.

4. Концептуальне впровадження ідеї розвитку емоційного інтелекту як професійних умінь, що формуються в межах освітньо-професійної програми за спеціальністю 013 «Початкова освіта». Оскільки, відповідно до Концепції НУШ, наскрізним умінням учня початкової школи є емоційний інтелект, то вчитель початкової школи повинен не тільки формувати його у власній професійно-особистісній ідентифікації, а й володіти відповідними технологіями професійної діяльності, які забезпечують організацію освітнього середовища, умови навчальної діяльності, позитивний мікроклімат класу. Така умова передбачає розширення змістово-функціональних та результативних позицій освітньої програми, передбачаючи предметні зміни щодо формування емоційного інтелекту майбутнього педагога в межах особистісного чинника та оволодіння відповідними методиками його реалізації в умовах професійної діяльності.

Висновки. Полеміка про організацію підготовки вчителя початкової школи для професійної діяльності в умовах НУШ є багатоаспектною та актуальною на предмет пошуку інноваційних підходів, створення оптимальних організаційно-педагогічних умов, реалізації шляхів підготовки, проектування концептуально новітньої моделі майбутнього педагога. Ресурсно-інструментальний потенціал емоційного інтелекту реалізує можливості щодо формотворчої місії підготовки сучасного педагога зі сформованою емоційною компетентністю, емоційною культурою, готового до розвитку емоційного інтелекту у своїх учнів. Ці явища пролонгують потребу подальших досліджень у теоретико-методологічному та організаційно-методичному аспектах.

---

1. *Бадер В.* Формування емоційної компетентності майбутніх вчителів початкової школи при вивченні лінгвістичних дисциплін. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. 2020. Вип. 3. С. 33–39.

2. *Басюк Н. А., Вербівський Д. С.* Емоційність як особистісний фактор формування емоційного інтелекту майбутнього вчителя початкових класів. Специфіка фахової підготовки майбутніх учителів на засадах компетентнісного підходу: досвід, реалії, перспективи : матеріали Всеукр. з міжнар. участю наук.-практ. конф. (29 листопада 2022 року) / за заг. ред. І. Голубовської. Житомир, 2023. С. 148–152.

3. *Гоулман Д.* Емоційний інтелект / пер. з англ. С.-Л. Гумецької. Харків : Віват, 2020. 512 с.

4. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

5. *Котик Т.* Емоційний інтелект учителів початкової школи. Гірська школа Українських Карпат. 2020. № 23. С. 14–19.

6. *Костюк А. В.* Емоційний інтелект та шляхи його розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки. 2014. Вип. 2(1). С. 85–89.

7. *Москаленко Ю. М., Оліяр М. П.* Розвиток емоційного інтелекту майбутніх учителів початкових класів. Гірська школа Українських Карпат. 2021. № 24. С. 89–94.

8. *Носенко Е. Л.* Емоційний інтелект як форма прояву важливої складової особистісного потенціалу – рефлексивної свідомості. Вісник ДНУ. Серія : Педагогіка і психологія. 2012. Вип. 18. Т. 20. С. 116–122.

9. *Носенко Е., Коврига Н.* Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції. Київ : Вища школа. 2003. 159 с.

10. *Скорик Т. В., Міненок А. О.* Емоційний інтелект як основа професійної успішності майбутнього вчителя початкових класів. Професійна успішність педагогічного працівника як основа менеджменту якості освітнього процесу : матеріали IV Всеукр. пед. читань, присвяч. 80-річчю з дня народж. Лідії Кондрашової. Черкаси : ФОП Є. І. Гордієнко, 2019. С. 317–320.

11. *Сухопара І.* Зміст і структура емоційної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Проблеми підготовки сучасного вчителя : зб. наук. праць. 2020. Вип. 2(22). С. 165–175.

12. *Стельмашук Ж.* Чинники розвитку емоційного інтелекту у майбутніх вчителів початкової школи. Інноватика у вихованні. 2020. Вип. 12. С. 220–226.

13. *Фурман В. В.* Емоційний інтелект як метакомпетенція особистості. Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка. 2017. № 27. С. 82–85.

14. *Фурман В. В.* Розвиток емоційного інтелекту в професійному становленні студента [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/163/152>

15. *Bar-On R.* Emotional intelligence Inventory (EQ-i). Toronto ; Canada : Multy-Health System, 1997.

16. *Mayer J. D., & Salovey P.* What is emotional intelligence? In P. Salovey & D. Sluyter (Eds.). Emotional development and emotional Intelligence: Educational implications. New York : Basic Book, 1997. P. 3–31.

References

1. Bader, V. (2020). Formuvannya emocijnoji kompetentnosti majbutnikh vchyteliv pochatkovoji shkoly pry vyvchennja linghivistychnykh dyscyplin. *Visnyk Cherkasjkogho nacionaljnogho universytetu imeni Boghdana Khmeljnycjogho*, 3, 33–39.

2. Basjuk, N. A., Verbivsjkyj, D. S. (2023). Emocijnistj jak osobystisnyj faktor formuvannya emocijnogho intelektu majbutnjogho vchytelja pochatkovykh klasiv. *Specyfika fakhovoji pidghotovky majbutnikh uchyteliv na zasadakh kompetentnisnogho pidkhodu: dosvid, realiji, perspektvyv* : materialu Vseukr. z mizhnar. uchastju nauk.-prakt. konf. (29 lystopada 2022 roku) / za zagh. red. I. Gholubovsjkoji. Zhytomyr, 148–152.

3. Ghoulman, D. (2020). *Emocijnij intelekt*. per. z anghl. S.-L. Ghumecjkoji. Kharkiv : Vivat, 512 s.

4. *Encyklopedija osvity*. (2008) / ghol. red. V. Gh. Kremenj. Kyjiv : Jurinkom Inter, 1040 s.

5. Kotyk, T. (2020). Emocijnij intelekt uchyteliv pochatkovoji shkoly. *Ghirsjka shkola Ukrajinsjkykh Karpat*, 23, 14–19.

6. Kostjuk, A. V. (2014). Emocijnij intelekt ta shljakhy jogho rozvytku. *Naukovyj visnyk Khersonsjkogho derzhavnogho universytetu. Serija : Psykhologhichni nauky*, 2(1), 85–89.

7. Moskalenko, Ju. M., Olijar, M. P. (2021). Rozvytok emocijnogho intelektu majbutnikh uchytelj pochatkovykh klasiv. *Ghirsjka shkola Ukrajinsjkykh Karpat*, 24, 89–94.

8. Nosenko, E. L. (2012). Emocijnij intelekt jak forma projavu vazhlyvoji skladovoji osobystisnogho potencialu – refleksyvnoji svidomosti. *Visnyk DNU. Serija : Pedagoghika i psykhologhija*, 18, 20, 116–122.

9. Nosenko, E., Kovrygha, N. (2003). *Emocijnij intelekt: konceptualizacija fenomenu, osnovni funkciji*. Kyiv : Vyshha shkola, 159 s.

10. Skoryk, T. V., Minenok, A. O. (2019). Emocijnij intelekt jak osnova profesijnoji uspishnosti majbutnjogho vchytelja pochatkovykh klasiv. *Profesijna uspishnistj pedagoghichnogho pracivnyka jak osnova menedzhmentu jakosti osvithnjogho procesu* : materialy IV Vseukr. pedagoghich. chytanj prysvjach. 80-rychchju z dnja narodzh. Lidiji Kondrashovoji. Cherkasy : FOP Ghordijenko Je. I, 317–320.

11. Sukhopara, I. (2020). Zmist i struktura emocijnoji kompetentnosti majbutnikh uchyteliv pochatkovoji shkoly. *Problemy pidghotovky suchasnogho vchytelja* : zb. nauk. pracj, 2(22), 165–175.

12. Steljmashuk, Zh. (2020). Chynnyky rozvytku emocijnogho intelektu u majbutnikh vchyteliv pochatkovoji shkoly. *Innovatyka u vykhovanni*. 12, 220–226.

13. Furman, V. V. (2017). Emocijnyj intelekt jak metakompetencija osobystosti. *Pedagoghichna osvita : Teorija i praktyka. Psykhologhija. Pedagoghika*, 27, 82–85.

14. Furman, V. V. *Rozvytok emocijnogho intelektu v profesijnomu stanovlenni studenta* [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu : <http://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/163/152>

15. Bar-On, R. (1997). *Emotional intelligence Inventory (EQ-i)*. Toronto ; Canada : Multy-Health System.

16. Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In P. Salovey & D. Sluyter (Eds.). *Emotional development and emotional Intelligence: Educational implications*. New York : Basic Book, 3–31.

Стаття: надійшла до редколегії 15.09.2023

доопрацьована 22.09.2023

прийнята до друку 29.09.2023

**PECULIARITIES OF ORGANISATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS
FOR THE FORMATION OF EMOTIONAL INTELLIGENCE OF FUTURE
PRIMARY SCHOOL TEACHERS**

Nataliya Yaremchuk, Yulia Samardak

*Ivan Franko National University of Lviv,
Tuhan-Baranovskoho Str., 7, Lviv, Ukraine, UA-79005
nataliya.yaremchuk@lnu.edu.ua;
yuliia.samardak@lnu.edu.ua*

The article reveals the peculiarities of forming the emotional intelligence of future primary school teachers in view of the new changes in pedagogical education according to the «New Ukrainian School» Concept and the professional standard «Primary school teacher of general secondary education». A review of foreign and Ukrainian scientific research on the features of emotional intelligence as a psychological and pedagogical phenomenon and a component in the professional training of a future teacher is carried out. The article provides a definitional analysis of the concept of «emotional intelligence», and considers the content and structural characteristics of future primary school teachers' emotional intelligence as a necessary component of a teacher's professional competence. The organisational and pedagogical conditions for the formation of emotional intelligence in accordance with the peculiarities of the formation of emotional intelligence in the

professional and personal development of the future teacher are presented: the development of emotional intelligence affects the professionalism of the activity and the professionalism of the personality of a future primary school teacher, the formation of pedagogical skills as an indicator of professional success; the projection of the educational environment for the training of a future primary school teacher should provide for emotionally positive influences in the system of components – socio-cultural, spatial-subject, activity, resource, information and communication, axiological; systemic changes in the organisation of primary school teacher training to introduce emotional intelligence content in the components of the pedagogical process for relevant disciplines of the normative and elective cycle, as well as in non-formal education; conceptual introduction of the idea of developing emotional intelligence a professional skill formed within the framework of the educational and professional programme in the speciality 013 «Primary Education». Recommendations are given for the implementation of organisational and pedagogical conditions in the process of training future teachers in order to improve the formation of their emotional intelligence.

Key words: primary school teacher training, emotional intelligence, New Ukrainian School, organisational and pedagogical conditions, emotional competence.